

Kosovo: Srbi, vratite se natrag

Author: [Arta Avdiu](#)

Uprkos nesvakidasnjem apelu albanskih politicara, jos uvek je mnogo prepreka za povratak izbeglih.

Svi albanski politicki lideri na Kosovu pozvali su raseljene kosovske Srbe da se vrata svojim domovima u pokrajinu, sto predstavlja znacajan korak napred. Odlazeci sef Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu, UNMIK, Mihael Stajner, pozdravio je ovaj potez albanskih politickih lidera.

Saopstenje od 1. jula potpisali su kljucni lideri na kosovskoj politickoj sceni, ukljucujuci predsednika Ibrahima Rugovu, predsednika vlade Bajrama Redzepija, lidera Demokratske partije Kosova Hasima Tacija, kao i Ramusa Haradinaja koji predvodi Savez za buducnost Kosova.

"Vreme je da se vratite kuci", stoji u saopstenju u kome se albanski politicki lideri obracaju Srbima i ostalima, koji trenutno borave u Srbiji i Crnoj Gori ili Makedoniji.

"Mi vas ne 'pozivamo' da se vratite kuci jer Kosovo jeste vas dom i vi imate pravo da zivite ovde u miru."

"Krajnje je vreme da ostavimo proslost iza nas i okrenemo se buducnosti."

Na svom poslednjem brifingu u svojstvu sefa Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu, Stajner je izrazio zadovoljstvo ovim saopstenjem i rekao da postoji napredak ka izgradnji multietnickog drustva, mada je neophodno "jos mnogo truda".

Medjunarodna zajednica bi zelela da vidi sve izbeglice i raseljena lica sa Kosova kako se vracaju kuci svojim domovima. Kao sto je to sam Stajner rekao: "Spor proces povratka i integracije je i dalje nas najozbiljniji problem".

Apel albanskih politickih lidera izazvao je razlicite reakcije sa srpske strane. Koordinacioni centar za Kosovo pod okriljem srpske vlade pozdravio je ovaj potez nazivajuci ga "velikim korakom napred", mada su ostali Srbi osuli paljbu po ovom saopstenju kao krunskom dokazu da Albanci nemaju nameru da odrze svoje obećanje, vec da se prosto radi o ispraznoj retorici ciji cilj da se ostavi utisak na zapadne sile.

Srbi strahuju da bi se Kosovo moglo ozbiljno pribliziti formalnoj nezavisnosti, ukoliko to medjunarodna zajednica ikada dopusti.

Umesto toga, neke izbeglice bi zelele da Vojska Srbije i Crne Gore utre put za njihov povratak - cime bi Srbija u izvesnoj meri povratila kontrolu nad pokrajinom.

"Spreman sam da se vratim, ali jedino ako se vrata srpska vojska i policija. A znam da ce se to desiti", kaze sezdesetogodisnja Verica iz Obilica u sredisnjem delu Kosova.

"Vraticu se kad mi moja drzava Srbija bude garantovala bezbednost", kaze Slavko, Srbin iz Vucitrna koji trenutno sa petoclanom porodicom zivi u jednosobnom stanu u severnom delu Kosovske Mitrovice.

Mada su Slavko i njegova žena premlaceni u jednom incidentu neposredno posle rata, on kaže da ne mrzi svoje bivše albanske komšije, te da će se vratiti da živi sa njima - ukoliko ga Srbija bude zaštitila i obezbedila mu posao.

Bice neophodno ozbiljno ubedjivanje izbeglica sa svih strana - i Srba, i Albanaca i ostalih. S obzirom na to da im je imovina uglavnom unistena, i imajući u vidu da je stopa nezaposlenosti visoka, a privreda u stagnaciji, oni nemaju previše razloga, u materijalnom smislu, da se vrate svojim kućama.

"Rado bih se vratila i živela sa mojim albanskim komšijama", kaže Milunika, starica iz sela Slatine koja živi u satoru u Kosovskoj Mitrovici tokom poslednje četiri godine.

"Moja kuća je u tom selu, ali ne mogu se vratiti jer moja porodica ne želi da mi se pridruži - oni nemaju nikakvu mogućnost da tamo zarade za život."

Zimber Salja, 29-godišnji Albanac iz Drenice, ne namerava da se vrati svom domu i planira da počne da radi kao fizički radnik u prestonici. "Moja kuća je razrušena", kaže on, "čak i kada bih uspeo da je obnovim uz pomoć neke humanitarne organizacije, ne postoji mogućnost da tamo zaradim dovoljno za život."

Nepoverenje koje još uvek postoji između dve najveće etničke zajednice najveća je prepreka. Mnoge izbeglice isuviše su uplašene da bi razmisljale o ponovnom suživotu sa svojim starim komšijama. Ostali bi se vratili ako bi bili sigurni da neće biti u opasnosti.

"Ako bismo mogli da dobijemo uveravanja od naših albanskih suseda da nam niko neće nauditi, odmah bi se vratili", kaže izbeglica iz sela Bablak. On trenutno živi u jednoj napustenoj albanskoj kući u Strpcima, u kome su Srbi još uvek brojniji.

Neke izbeglice očajnički žele da se vrate svojim kućama, jer, uprkos opasnostima, život im ne može biti mnogo gori nego što je sada.

Goran Pitulic i njegova porodica su Srbi sa Kosova koji su protekle četiri godine proveli u oronulom magacinu pored pruge u Beogradu. "To su neljudski uslovi", kaže on. "Tražimo garancije u pogledu bezbednosti i minimalnu finansijsku pomoć." Ukoliko bi se vratili, humanitarna pomoć bi pokrila samo troškove za novi dom porodice Pitulic. Međutim, i humanitarna pomoć će presusiti zbog razorene privrede.

Prvi talas izbeglica koji je napustio Kosovo uglavnom je bio albanski. Kada se rat okončao u junu 1999. godine, najveći deo od 500.000 proteranih Albanaca vratio se svojim kućama.

Posle rata, prema procenama Visokog komesarijata za izbeglice Ujedinjenih nacija, UNHCR, 200.000 ljudi, uglavnom Srba i drugih manjina poput Roma, prisiljeno je da napusti svoje domove. Od njih se, kako tvrdi UNHCR, oko 7.000 lica - uključujući 4.000 Srba - do sada vratilo svojim kućama.

U junu je predsednik vlade Kosova, Ibrahim Redžepi, posetio Gornju Bitinu, selo na jugu pokrajine. Vlasti pokušavaju da podstaknu Albance da se vrate kućama u ovom selu. Njegova poseta je trebalo da posluži kao signal svim raseljenim licima da je sada povratak kući bezbedan.

"Proces povratka bice uspešan jedino ako je reciprocan", kaže on.

Miftar Bakiju, star 67 godina, najstariji je u grupi Albanaca koji su po prvi put posetili svoje kuće u Gornjoj Bitinji iz kojih su izbegli 1998. godine.

Dok je razgledao rusevine koje su ostale od njegove kuće na cijim su zidovima bile ispisane srpske nacionalističke parole, Bakiju je rekao: "Posle citavih pet godina se vracam na mesto gde su mi dedovi živeli."

Uprkos gorkim uspomnama iz nedavnog sukoba, Bakiju se slaze da je krajnje vreme da se ljudi iz obe etnicke zajednice vrate svojim starim životima.

"Srbi se, takodje, moraju vratiti tamo odakle su nasilno proterani posle zavrsetka rata", kaze on.

Arta Avdiju je novinar Radio-elevizije Kosovo, a Tanja Marija Vujisic je slobodni novinar iz severnog dela Kosovske Mitrovice.

Location: [Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/kosovo-srbi-vratite-se-natrag>